

Izvešće o poslovanju Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata u 2011. godini

1. Uvodne napomene

Odlukom, koja je usvojena koncem trećeg mjeseca 2008. godine, od strane Izvršnog vijeća Autonomne Pokrajine Vojvodine i Hrvatskog nacionalnog vijeća u Republici Srbiji, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata je utemeljen radi očuvanja, unapređenja i razvoja kulture hrvatske manjinske zajednice u Vojvodini. Temeljna programska misija Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata određena osnivačkim aktom sadržana je u sljedećem: rad na znanstvenim, stručnim, razvojnim i primijenjenim istraživanjima u području kulture, umjetnosti i znanosti vojvođanskih Hrvata, zatim rad u području bibliografije i arhivistike, menadžmentu i edukaciji u kulturi i, na kraju, u poticanju, organiziranju i priređivanju kulturne produkcije hrvatske manjinske zajednice u Vojvodini. U tom smislu, sve programom predviđene aktivnosti i tijekom treće godine svojega postojanja, to jest 2011. godine, bile su u funkciji ostvarivanja tako definirane misije Zavoda, a sukladno već započetim aktivnostima Zavoda u prve dvije godine postojanja, zatim stanju i prilikama na kulturnoj sceni hrvatske zajednice u Vojvodini te raspoloživih resursa – od kadrovske do financijske.

Naime, valja nanovo osvijestiti kako je osnutkom i početkom rada Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata kao prve profesionalne institucije s gore naznačenom misijom stvorena jedna od najvažnijih pretpostavki da se kulturi vojvođanskih Hrvata, kao jedinstvenom, cjelovitom i relativno samostalnom fenomenu, istina još uvijek nedovoljno razvijenom (npr. ne postoji profesionalno kazalište), počne pristupati na sukladan, odnosno stručniji i primjereniji način. On, pak, podrazumijeva kako odnos prema njezinoj bogatoj kulturnoj i uopće povijesnoj baštini, tako i onaj dio koji postoji, koji se producira i pulsira, u obliku kulturnih manifestacija i drugih aktivnosti u okviru hrvatskih institucija i organizacija u području kulture, u sadašnjosti.

U tom smislu, u radu Zavoda se i tijekom 2011. godine insistiralo na onakvim profesionalnim aktivnostima i kvalitetnim sadržajima putem kojih se na suvremen i kompetentan način nastojalo kako promovirati, poticati, čuvati, razvijati, usustavljivati i organizirati kulturno nasljeđe vojvođanskih Hrvata, tako i obavljati produkciju novih kulturnih događaja, raditi znanstvena istraživanja i predstavljati suvremeno umjetničko stvaralaštvo. Drugim riječima, nastavilo se, u kontekstu naše misije i domeni vlastitih mogućnosti, prostor autoreprezentativnih praksi u kulturnom životu Hrvata u Vojvodini unaprjeđivati, a prostor autorecepcije vlastitoga nasljeđa uvelike osnažiti.

Realizirane aktivnosti tijekom 2011. godine bile su različite – osmišljen je i realiziran jedan broj znanstvenih istraživanja, organizirano je više od 10 znanstvenih skupova i stručnih rasprava, nastavljen je sustavan rad u bibliografskoj obradi knjiške građe i periodike, objavljena su tri knjiška djela, pristupilo se kodificiranju postojeće i ustrojavanju nove arhivske građe, priređivani su kulturni događaji radi afirmacije i promocije suvremenog kulturnog i umjetničkog stvaralaštva, napose onoga profesionalnoga u području likovne i glazbene umjetnosti, postupno smo radili na ustrojavanju aktivnosti na kulturnoj sceni, pomogli smo desetak važnijih kulturnih manifestacija, a s nekoliko seminara pridonijeli smo podizanju kapaciteta hrvatskih udruga kulture.

2. Programski okvir aktivnosti – sadržaji rada Zavoda za kulturu vojvodanskih Hrvata tijekom 2010. godine

a) Znanstveno-istraživački program

Aktivnosti u ovom programskom području odvijale su se u istraživanjima spram nekoliko segmenata društvenog života koji su od značaja za povijest, sadašnjost i budućnost vojvodanskih Hrvata kao manjinske zajednice. Prije svega, riječ je o istraživačkom radu u sljedećim društvenim i humanističkim znanostima: povijesti, etnologiji, kulturologiji, sociologiji, povijesti glazbe i jezikoslovlju. U ovome segmentu rada, osim naslanjanja na, istina skromne, resurse unutar hrvatske zajednice u Vojvodini, ostvarila se i suradnja sa sveučilišnim profesorima u Hrvatskoj (npr. doc. dr. Petar Vuković, prof. dr. Milana Černelić, prof. dr. Helena Sablić Tomić) te znanstvenim novacima (npr. Mario Bara). Realizacija programa u ovome području odvijala se u nekoliko segmenata – od terenskoga istraživanja, preko predstavljanja rezultata rada javnosti pa do publiciranja. Naime, neki su istraživački projekti po završetku rada, predstavljeni na znanstvenim kolokvijima, koncertima ili u publikacijama.

Kao prvi neposredni rezultati takvog planskog nastojanja i djelovanja u Zavodu u 2011. godini bila je realizacija istraživanja staroštokavskih govora slavonskog dijalekta u Bačkoj. Istraživanje je osmislila i provela vanjska suradnica Zavoda prof. hrvatskog jezika i književnosti Marina Balažev tijekom razdoblja siječanj-svibanj. Istraživanje je obuhvatilo zapise leksika, frazema, morfoloških sastavnica, naglasnog sustava... prisutnog među žiteljima u Bačkoj (naseljena mjesta: Sonta, Bački Monoštor, Bezdan, Sombor, Apatin...). Na ovaj način, vjerujemo, stvorit će se pretpostavke za pristup njegovoj adekvatnoj obradi te različitoj javnoj prezentaciji (rječnici, znanstvene radnje...). U tom smislu, prvi rezultati već su predstavljeni na znanstvenom kolokviju Zavoda, a jedan broj radova bit će objavljen i u 3. broju *Godišnjaka za znanstvena istraživanja*.

I 2011. godine nastavljen je s realizacijom višegodišnji istraživački projekt „Barokno slikarstvo XVIII. stoljeća u samostanima i rimokatoličkim crkvama u Vojvodini“. Tijekom 2011. godine fotografiran je dio baroknih slika u posjećenim i obrađenim samostanima i rimokatoličkim crkvama u Vojvodini (Subotica, Petrovaradin, Bač, Sombor, Futog, Srijemska Kamenica...), sačinjena je evidencija dijela slika po navedenim mjestima, zatim prema položaju u crkvi, atribuciji, dimenziji, zapisima i potpisima na slikama, vremenu nastanka. Isto tako, učinjena je i ocjena stanja i prijedlog za očuvanje i eventualnu konzervaciju za dio slika koje su obrađene u ovoj godini istraživanja. Dakle, sve slike su mjerene, fotografirane, u posebnu svesku unesen je njen položaj u crkvi, i trenutno stanje slike, tj. njena očuvanost. Na taj način se stvara osnovna kartoteka, kakvu rade i državni zavodi za zaštitu spomenika kulture, koji su od katoličke umjetničke baštine zaštitili u Vojvodini samo oko 10 posto baroknih djela, ili arhitekturu i primijenjenu umjetnost (predmete od dragocjenih metala, tkanine, crkveno ruho, povezi knjiga...). Na taj način realiziran, ovim projektom se ustvari nadoknađuje višedecenijsko odsustvo aktivnosti državnih zavoda. Projekt je djelomice financijski podržan i od strane Ministarstva kulture Republike Srbije.

Prema ranijim dogovorima o suradnji na istraživanjima, Zavod je pružio logističku, organizacijsku i pomoć na terenu stručnom timu Odsjeka za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu koji je proveo etnološko terensko istraživanje na temu identiteta i tradicijskoga nasljeđa bačkih bunjevačkih Hrvata tijekom mjeseca studenog. Istraživanje je u Subotici, Đurđinu, Maloj Bosni, Žedniku, Ljutovu, Donjem i Gornjem Tavankutu, Lemešu, Somboru i na somborskim salašima proveo tim profesora, diplomiranih etnologa i studenata uz suradnike iz našega grada i okolice, te značajnu pomoć Zavoda za kulturu vojvodanskih Hrvata, a pod stručnim vodstvom izvanredne profesorice dr. sc. Milane Černelić, od ranije vanjske stručne suradnice Zavoda. Krajnji je cilj istraživanja da se rezultati obrade i objave kako bi bili dostupni

širem čitateljstvu. Stručni radovi vezani za ovo istraživanje bit će objavljeni u zasebnom zborniku, kao i u *Godišnjaku za znanstvena istraživanja ZKVH-a*.

Početak 2011. objavljen je 2. broj *Godišnjaka za znanstvena istraživanja*. Na 376 stranica, *Godišnjak* donosi 12 znanstvenih i stručnih radnji, koje za glavnu temu imaju neki aspekt društvenog života Hrvata u Vojvodini, i to bilo u povijesti bilo u sadašnjosti, te dvije radnje u kojima se prezentira, opisuje i tumači povijesna građa od značaja za mjesnu povijest ovdašnjih Hrvata. Posebno ističemo činjenicu da sve radnje, osim jedne, imaju prvu objavu u 2. broju *Godišnjaka*. Sadržaj je podijeljen u osam cjelina, pri čemu su kriteriji podjele bili znanstvene discipline. Riječ je o društvenim i humanističkim znanostima koje su od značaja za očuvanje i razvoj nacionalne svijesti i identiteta. Osim, dakako, povijesti, ovdje se još računalo i na jezikoslovne znanosti, zatim etnologiju, demografiju, sociologiju, kulturologiju, filozofiju te bibliografiju. Pri tomu, uredništvo je svjesno nastojalo radovima ravnomjerno „pokriti“ i subetničku raznolikost Hrvata u Vojvodini i teritorijalnu raspodijeljenost, kako bi se izbjegla dominacija pojedinih subetničkih skupina ili teritorijalnih cjelina. U tom smislu, 2. broj *Godišnjaka* sadrži radnje i o bunjevačkim i o srijemskim Hrvatima, zatim one koje su više od značaja za bačke Hrvate, kao i one koje mogu biti interesantnije Hrvatima u Srijemu, dok jedan broj radnji uračunava i tematizira Hrvate u Vojvodini kao cjelinu, to jest kao relativno samostalni socijalno-kulturni fenomen. Najviše radnji – četiri – objavljeno je u prvome odjeljku „Povijesne znanosti – prostor, procesi, događaji“, koju otvara članak mr. sc. Dominika Demana *Jakov Markijski u srednjovjekovnoj Ugarskoj* (str. 9-31). Slijede zatim radnje dr. sc. Roberta Skenderovića *Podrijetlo Bunjevaca i migracije iz Hercegovine u Podunavlje tijekom XVII. stoljeća – nove interpretacije povijesnih izvora* (str. 33-45) i prof. Ankice Landeke *Knjižnica isusovačke misije iz Petrovaradina* (str. 47-63) te posljednja povijesna radnja dr. sc. Slavena Bačića *Nacionalno-integracijski procesi Bunjevaca u Bačkoj i ugarskom Podunavlju* (str. 65-76). Pri tomu, raspored radnji je sačinjen tako da prate povijesno vrijeme o kojima se piše: u prvoj se tematiziraju prilike u prvoj polovici XV. stoljeća, posljednja seže i do u suvremenost. U drugoj cjelini – „Jezikoslovlje“ – objavljena je samo jedna radnja, po temi vjerojatno najaktualnija, i to dr. sc. Petra Vukovića *Kako skrbiti za hrvatski jezik u Vojvodini?* (str. 79-103), a u trećoj cjelini – „Etnologija“, pak, dvije: dr. sc. Milane Černelić *Velika familija Dulić na Đurđinu* (str. 107-139) i dr. sc. Jasne Čapo Žmegač *Dvadeset godina poslije – preseljeni Srijemci stvaraju dom u Hrvatskoj* (str. 141-154). U četvrtom odjeljku „Sociologija, demografija, kulturologija“ *Godišnjaka* objavljene su tri radnje. Prva je prof. Maria Bare *Sudjelovanje Hrvata u saveznoj kolonizaciji Vojvodine 1945.-1948.* (str. 157-187), zatim prof. Drage Župarić-Iljića *Percepcija prekogranične suradnje s Republikom Hrvatskom među nacionalnomanjinskim organizacijama Hrvata u Srbiji* (str. 189-208) te prof. Katarine Čeliković *Kulturna scena Hrvata u Vojvodini – osnovni podaci o institucijama i vrsti kulturnih praksa* (str. 209-222). Peta – „Filozofija i povijest filozofije“, i šesta cjelina – „Bibliografije“ sadrže po jednu radnju: dr. sc. Franjo Emanuel Hoško piše na temu *Filozofsko učilište u Baji u XVIII. stoljeću (1725.-1783.)* (str. 225-250), a prof. Tomislav Žigmanov i prof. Mario Bara zajednički potpisuju radnju *Prinosi za bibliografiju radova o vojvođanskim Hrvatima od 1990. do 2008. – članci i radnje u časopisima, zbornicima i godišnjacima* (str. 253-280). U sedmom dijelu – „Povijesna građa“, u *Godišnjaku* su objavljene dvije radnje s, kako je rečeno, povijesnom građom od značaja za mjesnu hrvatsku povijest: prof. Stevan Mačković autor je *Kataloga analitičkog inventara odjeljenja Senata, Veliki bilježnik za godine 1919. i 1920. Grada Subotice* (str. 283-322), a prof. Đuro Rajković priredio je *Prepisku Stanislava Prepreka s Albom Vidakovićem* (str. 323-340), dva, vjerojatno, najznačajnija hrvatska skladatelja iz Vojvodine u XX. stoljeću. Na koncu, *Godišnjak* u osmoj cjelini „Prikazi knjiga“ (str. 343-367) donosi i recenzije i prikaze svih publicističkih i znanstvenih djela o Hrvatima u Vojvodini, objavljenih tijekom 2009. godine. Time smo svjesno htjeli napraviti kratki vodič o vrstama, naravima i sadržajima knjiga objavljenih u godini prije izlaska *Godišnjaka*, koje za glavnu temu imaju Hrvate u Vojvodini. Riječ je, naime, o osam naslova, od kojih je čak sedam objavljeno u

Vojvodini, što je pokazatelj rasta naklade djela znanstvenih i publicističkih sadržaja. Knjigu dr. sc. Sanje Vulić *Vitezovi hrvatskog jezika u Bačkoj* prikazala je dr. sc. Jasna Melvinger; *Leksikon podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca, sv. IX. (H)*, ur. Slaven Bačić, glavni urednik *Hrvatske enciklopedije* dr. sc. Slaven Ravlić; zbornik *Serbo-Croat Relations: Political Cooperation and National Minorities – Hrvatsko-srpski odnosi: politička saradnja i nacionalne manjine*, ur. Darko Gavrilović, prof. Tomislav Žigmanov; djelo Ilije Žarkovića *Zaboravljeni rječnik – govor golubinačkog kraja* dr. sc. Petar Vuković; knjigu Josipa Temunovića *Bilježnica za povijest bunjevačkih i šokačkih Hrvata* prof. Mario Bara; monografiju Maria Bare i Tomislava Žigmanova *Hrvati u Vojvodini u povijesti i sadašnjosti – osnovne činjenice* prof. Ivana Andrić Penava; i na koncu knjigu Nace Zelića *Publikacije bačkih Hrvata – popis izdanja od 1901. do 2007.* prikazala je prof. Katarina Čeliković. Autorski, pak, promatrano, tekstove u 2. broju *Godišnjaka* potpisuje ukupno 17 osoba iz Vojvodine i Hrvatske, od kojih jedan broj pripada skupini najeminentnijih znanstvenika koji pišu na teme vojvođanskih Hrvata (npr. Franjo Emanuel Hoško, Jasna Čapo Žmegač i Milana Černelić), a jedan značajan broj čine respektabilni autori mlađe generacije (Petar Vuković, Mario Bara, Dominik Deman, Drago Župarić-Iljić). Na taj način, čini se, dobili smo i više nego poželjnu autorsku reprezentaciju znanstvenika. Sve skupa navedeno posljedica je planskoga djelovanja Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata u području znanosti. Ono je od početka uračunavalo okupljanje oko programskih aktivnosti Zavoda predstavnika znanstvene elite, koji su do sada u svojem znanstvenom i/ili istraživačkom radu već očitovali interes za pitanja Hrvata u Vojvodini, zatim njihovo uključivanje u planski pristup novim istraživanjima povijesti i sadašnjosti Hrvata u Vojvodini te postupno radno povezivanje u realizaciji znanstvenih istraživanja i, na koncu, njihovo objavljivanje.

Kada je riječ o drugim ostvarajima iz ovog segmenta djelovanja Zavoda, navest ćemo da je tijekom 20011. godine organizirano šest znanstvenih kolokvija: 31. ožujka *Politike financiranja manjinskih kulturnih udruga na lokalnoj razini – iskustva Rusina u Vojvodini*, uvodničar prof. Miroslav Keveždi, ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Rusina; 19. svibnja *Franjevci u Baji*, uvodničar prof. dr. Dinko Šokčević, pročelnik Odsjeka za kroatistiku i slavistiku Sveučilišta „Janus Pannonius“ u Pečuhu; 7. lipnja *Šokački govori u Bačkoj*, uvodničarka prof. Marina Balažev; 24. studenog *Blažena Djevica Marija i marijanska pobožnost u baroknom slikarstvu u katoličkim crkvama u Vojvodini*, uvodničar Dušan Škorić; 9. prosinca *Josip Buljovčić – arheolog kulturnoga pamćenja*, uvodničar dr. sc. Petar Vuković, docent na Filozofskom fakultetu u Zagrebu; te 15. prosinca *Političko-ideološke orijentacije i stranačke preferencije bačkih Hrvata*, uvodničarka mr. sc. Jasminka Dulić, doktorandica na Fakultetu političkih znanosti u Beogradu. Navest ćemo i da je Katarina Čeliković sudjelovala na šestom Međunarodnom okruglom stolu *Urbani Šokci 6 – Marijanska svetišta*, 9. lipnja u Osijeku, gdje je imala izlaganje radnje na temu „Marijanske pobožnosti, svetišta i književno stvaralaštvo u kalendaru *Subotička Danica*“.

Polovicom srpnja objavljena je peta publikacija Zavoda – monografija Bele Durancija jednostavno naslovljena *Slikar Stipan Kopilović 1877.-1924.* Riječ je o drugom, osuvremenjenom izdanju Durancijeve studije o prvom suvremenom slikaru u bunjevačkih Hrvata. Knjiga je luksuzno tiskana i reprezentativno opremljena, objavljena je u biblioteci „Prinosi za istraživanje likovne baštine“, obima 112 stranica. Stručna suradnica na izdanju bila je povjesničarka umjetnosti Olga Šram, likovnu opremu je uradio Darko Vuković, a tehnički uredio Gábor Mészáros. U knjizi su objavljene i reprodukcije svih do sada pronađenih Kopilovićevih slika, a autor fotografija je poznati umjetnički fotograf Augustin Juriga.

Zavod je bio sunakladnikom ili je pomogao objavljivanje nekoliko znanstvenih publikacija. Kao sunakladnik potpisuje djelo uglednoga profesora segedinskog sveučilišta i aktivnoga člana hrvatske zajednice u tome gradu dr. sc. Ladislava Heke. *Osam stoljeća hrvatsko-ugarske državne zajednice, s posebnim osvrtom na Hrvatsko-ugarsku nagodbu.* Djelo je to iz pravne povijesti

objavljeno 2011. godine, u kojemu je dana komparativna analiza i prikaz državne zajednice kroz osam stoljeća Hrvatske i Ugarske, i to kako je vide Mađari i s druge strane Hrvati. Metodom pravne povijesti urađena je komparacija glavnih instituta, kao što su sabor, županije, kralj, uz intenciju da se pronađu zajedničke sastavnice, sa svim sličnostima i međusobnim razlikama. Riječ je o zajedničkom nakladničkom pothvatu vojvodanskih i Hrvata u Mađarskoj: kao sunakladnici knjige pojavljuju se Hrvatsko-mađarska kulturna udruga „András Dugonics“ iz Segedina, te Zavod za kulturu vojvodanskih Hrvata i Hrvatsko akademsko društvo iz Subotice. Na koncu, logističku podršku Zavod je pružio za objavljivanje zbornika *Dani Balinta Vujkova: dani hrvatske knjige i riječi: zbornik radova sa znanstvenih skupova 2006-2010.*, što ga je objavila Hrvatska čitaonica u Subotici u listopadu 2011. godine na čak 495 stranica. U njemu su objavljeni prikupljeni prilozi izgovoreni na stručnim skupovima s pet Dana Balinta Vujkova – na onima od 2006. pa do 2010.

Zavod je također tijekom 2011. godine priredio i nekoliko predstavljanja svojih, ali i znanstvenih publikacija drugih nakladnika: 17. veljače *Zbornik radova s međunarodnog znanstvenog skupa „Nacionalne manjine kao faktor stabilnosti u međunarodnim odnosima Hrvatske i Srbije“* predstavljen je u Subotici (sudjelovali: dr. sc. Dragutin Babić, Drago Župarić-Iljić, dr. sc. Boško Kovačević, mr. sc. Snežana Ilić i Tomislav Žigmanov), a 18. veljače u dvorani 1 Skupštine AP Vojvodine u Novom Sadu (sudjelovali: potpredsjednica Skupštine AP Vojvodine Maja Sedlarević, pokrajinski tajnik za međuregionalnu suradnju, Boris Barjaktarović, te dr. sc. Dragutin Babić, Drago Župarić-Iljić, dr. sc. Boško Kovačević, mr. sc. Snežana Ilić i Tomislav Žigmanov). U Vinkovcima je 13. svibnja predstavljena knjiga Marka Kljajića *Surčin kroz povijest*, čije je izlaženje financijski potpomogao Zavod 2010. – o knjizi su, osim autora, govorili i dr. sc. Dražen Švagelj, prof. Zdenko Samardžija i ravnatelj Zavoda Tomislav Žigmanov. U Segedinu je 3. lipnja 2011. predstavljena knjiga *Osam stoljeća hrvatsko-ugarske državne zajednice, s posebnim osvrtom na Hrvatsko-ugarsku nagodbu* – o knjizi su govorili autor prof. dr. sc. Ladislav Heka, prof. dr. sc. Josip Vrbošić iz Osijeka, dr. sc. Slaven Bačić i ravnatelj Zavoda Tomislav Žigmanov. Ista je predstavljena i u Subotici: 4. kolovoza – osim autora, govorio je i dr. sc. Slaven Bačić. Drugi broj *Godišnjaka* predstavljen je u „Zlatnoj dvorani“ Hrvatskoga instituta za povijest u Zagrebu, 14. studenoga, a o njemu su govorili dr. sc. Robert Skenderović, predsjednik Znanstvenog vijeća Hrvatskog instituta za povijest, te doc. dr. sc. Petar Vuković, docent na Filozofskom fakultetu u Zagrebu i član Uredništva.

Tijekom godine objavljeno je i nekoliko radova djelatnika Zavoda. Najprije je u Zagrebu u mjesecu ožujku objavljen dvobroj 5-6 za 2010. godinu časopisa središnjice Matice hrvatske za književnost umjetnost i kulturu *Kolo*, u kojemu je „Tema broja“ posvećena suvremenom pjesništvu vojvodanskih Hrvata. Glavni temat je objavljen od stranice 73 do 127, a izbor, kratki predgovor i prateće bio-bibliografske jedinice sačinio je ravnatelj Zavoda – Tomislav Žigmanov, književnik i publicist. U izboru je zastupljeno 20 hrvatskih pjesnika iz Vojvodine sa 73 pjesme, a pjesnici su sa svojim pjesmama poredani kronologijskim redoslijedom – od najstarijega do najmlađeg: Fides Vidaković, Lazar Merković, Tomislav Ketig, Matija Molzer, Josip Temunović, Marko Vukov, Petko Vojnić Purčar, Jasna Melvinger, Branko Jegić, Vojislav Sekelj, Milovan Miković, Ilija Žarković, Lazar Francišković, Marko Kljajić, Josip Dumendžić, Mirko Kopunović, Ante Vukov, Zvonko Sarić, Blaženka Rudić i Tomislav Žigmanov. Objava temata u ovom prestižnom hrvatskom časopisu rezultat je planskih aktivnosti Zavoda za kulturu vojvodanskih Hrvata u dijelu prezentacije umjetničkog i, uopće, kulturnog stvaralaštva Hrvata u Vojvodini te njegove veće integracije u kulturni prostor Hrvatske. Konkretno rečeno, suradnja je dogovorena tijekom gostovanja Zavoda u Varaždinu i radnoga susreta s domaćinom, predsjednikom varaždinskog ogranka Matice hrvatske i glavnim urednikom *Kola* Ernestom Fišerom. Sredinom godine, objavljen je, pak, novi broj časopisa ogranka Matice hrvatske iz Siska *Riječi* – riječ je o trobroju 01-03 za 2011. godinu – u kojemu se donosi izbor iz suvremenog književnog stvaralaštva Hrvata u Vojvodini što ga je također sačinio ravnatelj Zavoda Tomislav Žigmanov. Riječ je antologijskom izboru u kojem je zastupljeno

pjesništvo, zatim prozno stvaralaštvo (roman, kratke priče, drame), te eseji, književna kritika te jedno djelo iz književne povijesti, čiji autori pripadaju novom naraštaju hrvatskih književnika u Vojvodini. Temat otvara esej priređivača Tomislava Žigmanova *Iskre svjetlosti i odbljesci popudbine – Izbor iz književnog stvaralaštva novog naraštaja Hrvata u Vojvodini*. Slijedi književno-povijesna studija Petra Vukovića *Počeci 'ženskoga pisma' u Bunjevaka*, zatim ulomci iz romana Ante Vukova *Kuća porcelanske lutke – A porcellánbaba háza*, ulomci iz kratke priče Tomislava Žigmanova *Snovi su u Čile krhki kao svile* i drame Stjepana Bartoša *Nevada* te crtice iz književnosti za djecu Marine Balažev, dok je esejistika zastupljena ulomkom iz eseja Tomislava Žigmanova *Pripadati ili ne?*. Izbor iz pjesništva otvaraju pjesme u prozi Mirka Kopunovića, a novi naraštaj hrvatskih pjesnika iz Vojvodine predstavljaju još i pjesme Marka Kljajića, Blaženke Rudić, Željke Zelić i Zvonka Sarića. Izbor iz književne kritike čine uradci Petra Vukovića, Zvonka Sarića i Draška Ređepa, kao autora starije generacije, no koji svoje radove objavljuje na srpskom. Na koncu, objavljene su i *Bio-bibliografske bilješke o autorima* te *Odabrana bibliografija o suvremenoj književnosti Hrvata u Vojvodini*.

b) Kodifikacija i organiziranje arhivske građe u Zavodu, početak izrade bibliografija i njihovo objavljivanje

U djelovanju u ovom području, polazi se od pretpostavke da je veliki dio arhivske građe, koji je značajan za mjesnu povijest vojvođanskih Hrvata, već pohranjen u postojećim arhivima čiji su osnivači lokalne samouprave ili pojedine državne ili kulturne institucije u Vojvodini/Srbiji, Hrvatskoj, Mađarskoj, Austriji, Italiji... Postoje i ustrojeni arhivi pri Katoličkoj crkvi i njezinim pojedinim institucijama, a vjerojatno i svako kulturno društvo ima neku svoju arhivu. Također postoji neveliki broj i privatnih arhiva. Stoga je odlučeno da će, za početak, temelj arhivske građe Zavoda činiti pisani i drugi materijalni tragovi iz suvremenosti koji su od značaja za hrvatsku zajednicu u Vojvodini. Nju smo 2009. počeli, a 2011. nastavili sustavno prikupljati i arhivski pohranjivati u Zavodu.

Usporedo se počelo raditi i na kodifikaciji postojeće arhivske građe od značaja za vojvođanske Hrvate u subotičkom Historijskom arhivu, te bi se na temelju uvida u fondove, vodiča kroz arhivsku građu i istraživanja načinio popis s karakteristikama svih onih fondova i zbirki koji sadrže tragove o postojanju i djelovanju vojvođanskih Hrvata na polju politike, kulture, ekonomije i drugom. Na taj način obrađeni i objedinjeni, ovaj će svojevrsan vodič kroz arhive sadržati sve podatke o tome gdje se i u kakvim oblicima nalaze izvori od značaja za mjesnu hrvatsku povijest, što će onda služiti kao glavni temelj za daljnja moguća istraživanja. Konkretno, tijekom 2011. godine vanjski suradnik Zavoda Stevan Mačković obradio je na gore navedeni način analitički inventar za povijest Subotice u 1925. godini. Isti će kao samostalna radnja biti objavljena u *Godišnjaku* za 2011.

S druge strane, Zavod je nastavio, koncem 2010. godine započet, sustavan rad na arhiviranju elektroničkih informativnih sadržaja na hrvatskom jeziku. Riječ je o dostupnim audio i video sadržajima s radijskim i televizijskim emisijama, odnosno, priložima, koji se, iz sigurnosnih razloga, pohranjuju na dva mjesta – u elektroničku arhivu na zavodskom računalu, kao i na izvanračunalnoj memoriji (tzv. eksterni hard disk) koja je za te potrebe i nabavljena. Arhiviranje elektroničkih informativnih sadržaja na hrvatskom jeziku odvija se skupa s njihovom postupnom obradom i klasifikacijom, radi lakše preglednosti i pretrage.

Kao što se zna, unutar aktivnosti Zavoda od 2009. godine poduzeti su i prvi koraci na planu ustrojavanja bibliografskoga praćenja aktualne produkcije na hrvatskom jeziku, otvorili smo raspravu i pristupili izradi kritičke i cjelovite bibliografije vojvođanskih Hrvata, čiji su prvi rezultati već objavljeni. Tijekom 2011. godine izrađena je treća predmetna bibliografija o Hrvatima u Vojvodini. Riječ je o zajedničkoj radnji autora Tomislava Žigmanova i Maria Bare „Prinosi za građu za povijest i kulturnu baštinu Hrvata u Vojvodini – monografske publikacije do 1918.“, u kojoj su prikupljene i

bibliografske obrađene knjige u kojima su obrađene teme od značaja za povijest i kulturnu baštinu Hrvata u Vojvodini. Ova će radnja biti objavljena u *Godišnjaku* za 2011. godinu.

Nastavljene su također i aktivnosti na formiranju zavičajne knjižnice Hrvata u Vojvodini. U tom smislu, Zavod je, zahvaljujući donacijama nekoliko osoba i institucija došao u posjed sveukupne zavičajne periodike na hrvatskom objavljujane nakon 1990., koja je i primjereno uvezana, te svih izdanja na hrvatskom jeziku objavljenih također nakon 1990. U tijeku je stručna knjižničarska obrada, za što je naručena izrada prigodnoga računalnoga programa, te smještaj na adekvatan način radi dostupnosti svim zainteresiranima.

c) *Institucionalizacija i organizacijsko koordiniranje i povezivanje akademske likovne i glazbene umjetnosti te produkcija izložaba i koncerata*

Treba imati na umu da ovaj segment do početka rada Zavoda, to jest do 2009. godine, unutar institucionalne strukture u kulturi hrvatske zajednice ni na koji način nije bio ustrojen ili organiziran. Zavod je na početku svojega rada, na temelju svojih programskih dokumenata, realizirao prve, vjerujemo, odlučujuće korake na tome planu. U tom smislu, učinjeni su naporu u sagledavanju prirode te scene, zatim dinamike i vrste događaja kao i njihovih posljedica, te dosega aktivnosti u ovim područjima, radi što osmišljenijeg djelovanja u ovome segmentu aktivnosti Zavoda.

Na temelju takvih postavki, u likovnoj umjetnosti organizirali smo u prostorijama Zavoda, izložbu „Slike od slame“ (iz fundusa HKPD „Matija Gubec“ iz Tavankuta kao svoj stalni postav (travanj – lipanj, a produženo je trajanje izložbe i tijekom ljetnih mjeseci zbog proslave 100 godina Dužijance), koja je ušla i u gradski program „Noć muzeja“, 14. svibnja. Osim toga, u prostorijama Zavoda otvorena je izložba „Crteži i grafike“ Katarine Tonković Marijanski (prosinac 2011. – ožujak 2012.). Zajednička izložba radova mladih akademskih likovnih umjetnika iz Vojvodine (Vera Đenge, Lea Vidaković, Goran Kujundžić i Srđan Milodanović) pod nazivom *Paralelni procesi*, koju smo organizirali 2009. u Subotici, priređena je tijekom 2011. godine u nekoliko mjesta u Hrvatskoj s ciljem prezentacije aktualne kulturne scene Hrvata u Vojvodini u kulturnom prostoru države našeg matičnog naroda: Klub Europa media u Varaždinu (27. siječnja), Galerija Matice hrvatske Zagreb (16. veljače), Galerija svetog Krševana u Šibeniku (11. ožujka), Velika izložbena dvorana Gradskog muzeja u Požegi (24. lipnja). Izložba je imala i prateći katalog, dobro je primljena od stručne i ine javnosti u navedenim gradovima. Izbor i postav sačinila je profesorica povijesti umjetnosti Olga Šram, koja je i otvarala izložbe.

Na polju glazbene baštine, pristupili smo izučavanju glazbene ostavštine dr. Josipa Andrića i njezinom promoviranju. Glazbenu baštinu Josipa Andrića nastavio je istraživati prof. Vojislav Temunović. Naime, Zavod je u ovome segmentu svoga istraživačkog rada akcent stavio na glazbene opuse zanemarenih i nedovoljno poznatih hrvatskih skladatelja vojvođanskog podneblja, među kojima se posebno ističe dr. Josip Andrić. Dio rezultata istraživanja prezentiran je na koncertu *Impresije iz zavičaja* u Plavoj dvorani Kulturnog centra Baču 29. travnja, u okviru „Dana Josipa Andrića i Antuna Gustava Matoša“. Ovaj cjelovečernji koncert čine odabrane skladbe iz raznolika opusa Josipa Andrića (skladbe za klavir, violine, glas, zbor, tamburaške sastave), pri čemu smo nastojali predstaviti kako tematsko-glazbenu raznolikost, tako i sačuvati umjetničku izvrsnost.

d) *Produkcija novih i koordinacija postojećih kulturnih događaja Hrvata, te njihova veća vidljivost*

I tijekom 2011., kao što se iz dosadašnjeg prikaza djelatnosti vidi, u Zavodu se nastavilo sustavno raditi na produkciji vlastitih kulturnih događaja – od znanstvenih kolokvija, preko izložaba pa do seminara. Oni su bili neposredna posljedica aktivnosti koje su se unutar Zavoda odvijale u, gore već navedenim, programskim područjima... Zavod je tako predstavio dio hrvatske kulturne produkcije koja pripada tradicijskoj kulturi u okviru Vinkovačkih jeseni (13. rujna 2011., u programu

su sudjelovali TS „Širok šor“, Jozefa Skenderović sa slamarkama i „papučoš“ Dejan Kovač, a prikazana je i modna revija u etno stilu mlade dizajnerice Sande Benčik iz Tavankuta). Zavod je prikazao svoju djelatnost na Slavonica Art Festu u Erdutu (11. rujna). Bio je koordinatorom predstavljanja suvremene hrvatske književnosti u Vojvodini na Bunker Festu u Novom Sadu (7. listopada), na kojem su sudjelovali književnici Stjepan Bartoš, Mirko Kopunović, Zvonko Sarić i Tomislav Žigmanov.

Ovdje ćemo još navesti održavanje nekoliko predstavljanja rada i objavljenih publikacija Zavoda. U studijskoj čitaonici varaždinske Gradske knjižnice „Metel Ožegović“ 27. siječnja na redovitoj književnoj tribini brojnoj je publici predstavljena nakladnička produkcija Zavoda: Mario Bara i Tomislav Žigmanov: *Hrvati u Vojvodini u povijesti i sadašnjosti*; Ilija Žarković: *Zaboravljeni rječnik – govor golubinačkoga kraja*; Ivan Andrašić: *Izgradnja kuća nabijača u Sonti u XX. stoljeću*; te prvi broj *Godišnjaka za znanstvena istraživanja*, iz 2009. godine (sudjelovali Katarina Čeliković i Tomislav Žigmanov). U Šibeniku je 11. ožujka prvi puta nakon 1990. godine predstavljen jedan dio kulturne scene vojvođanskih Hrvata, u okviru koga je ravnatelj Zavoda u Gradskoj knjižnici „Juraj Šižgorić“ održao predavanje na temu „Hrvati u Vojvodini u povijesti i sadašnjosti“. U požeškoj Gradskoj vijećnici održana je 24. lipnja književna tribina, na kojoj je publici predstavljena nakladnička produkcija Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata. Knjiga u nakladi Zavoda Ivana Andrašića *Izgradnja kuća nabijača u Sonti u XX. stoljeću* predstavljena je u Domu kulture u Sonti (18. veljače), u prostorijama etno-odjela Gradskog muzeja Vinkovci (18. ožujka), u Velikoj dvorani Skupštine općine Apatin (7. travnja), u velikoj dvorani mjesnog Vatrogasnog doma u Vajskoj (28. svibnja), te u Zavodu za kulturu vojvođanskih Hrvata u Subotici (30. kolovoza). Trebamo također navesti i predstavljanje nakladničke djelatnosti Zavoda u okviru beogradskog Međunarodnog sajma knjiga na štandu izdavačke djelatnosti na jezicima nacionalnih manjina 24. listopada. Na koncu, spomenut ćemo i prijam u povodu objavljivanja likovne monografije Bele Durancija *Slikar Stipan Kopilović (1877.-1924.)* 25. kolovoza 2011. godine, u Zavičajnoj galeriji „Dr. Vinko Perčić“.

Pod koordinacijom postojećih kulturnih aktivnosti u Zavodu se, prije svega, misli na obavljene poslove oko usuglašavanja programa i dinamike rada kulturnih institucija i organizacija hrvatske zajednice u Vojvodini, te planiranja zajedničkih aktivnosti. To je završeno, nakon provedene ankete među hrvatskim udrugama kulture, izradom prijedloga kalendara kulturnih manifestacija vojvođanskih Hrvata za 2012. godinu, koji je postao dostupan preko internetskih stranica Zavoda. Njihovim, pak, svakodnevnim održavanjem i objavljivanjem sadržaja o događajima cjelokupne hrvatske kulturne scene u Vojvodini, uvelike smo pridonosili njezinoj većoj vidljivosti, što se može mjeriti i povećanjem broja napisa o nama ne samo u medijima na hrvatskom nego i u drugim.

Inače, osnovna ideja vodilja internetskih stranica Zavoda – www.zkvh.org.rs je putem njih osnažiti prezentaciju kulture vojvođanskih Hrvata uopće, u čemu se također uvelike i uspjelo. Naime, uz osnovne informacije o Zavodu te aktualnih vijesti o aktivnostima kako Zavoda tako i kulturnih udruga diljem Vojvodine, na stranicama se predstavlja kultura vojvođanskih Hrvata uopće, te se mogu naći prikazi vlastite povijesti, prikazi velikana, materijalni tragovi kulture, informacije o institucijama i organizacijama, najvažnijim kulturnim manifestacijama, najave događaja i izvješća o njima... Također, stranice sadrže i kalendar kulturnih manifestacija hrvatskih udruga kulture u Vojvodini, čime se nastoji uvesti red i omogućiti voditeljima kulturnih udruga bolje planiranje kulturnih događaja s ciljem da se izbjegnu preklapanja. Zahvaljujući web portalu ostvarili smo brojne kontakte sa zainteresiranom javnošću, a s pojedinim posjetiteljima i započeli suradnju.

Tijekom 2011. godine, točnije 7. studenog, nakon nešto više od dvije i pol godine od kada je postao dostupan javnosti, zabilježen je sto tisućiti posjetitelj internetskih stranica Zavoda. Do kraja godine registrirano je dodatnih 20-tak tisuća posjeta. To znači, prosječno oko 110 posjetitelja dnevno, s time da je ta dnevna posjećenost vremenom rasla. Ove činjenice najbolja su potvrda za

Zavod da je ovakav informativni medij na hrvatskom jeziku vezan za segment kulture bio i više nego potreban, tj. da je odluka Zavoda da ga pokrene bila posve opravdana. Na internetskim stranicama Zavoda za više od dvije i pol godine objavljeno je oko 910 članaka, i to vezanih za aktivnosti Zavoda (147) i hrvatsku zajednicu u Vojvodini (296), relevantnih vijesti iz RH i RS (11), kao i najava raznih kulturnih događaja (353), natječaja (20) i tekstova vezanih za udruge u kulturi vojvodanskih Hrvata i njihove manifestacije, kulturnu baštinu, povijest i slično (83). U kalendar kulturnih događaja u proteklih 30 mjeseci uneseno je gotovo 445 natuknica, ponuđeno 40-tak priloga za preuzimanje s portala, a za ilustriranje tekstualnih sadržaja, obrađeno je i postavljeno preko 1.750 fotografija. Tekstovi koji se odnose na sam Zavod, do sada su učitan 30 i više tisuća puta, napisi o udrugama, manifestacijama te pojedini tekstovi objavljeni u rubrici Baština, učitan su od dvije do pet tisuća puta, nešto preko 100 članaka pročitano je preko tisuću puta, dok je dvjestotinjak tekstova otvarano od 500 do 1000 puta. Web stranice Zavoda su do konca 2011. godine bile daleko najposjećenije i najcitiranije internetske stranice na hrvatskom jeziku u Srbiji. Ponosni smo na činjenicu da je jedan značajan broj vijesti i informacija prenesen sa naših stranica u drugim medijima, te na web stranicama Hrvatske matice iseljenika i drugih medija u Hrvatskoj i Srbiji, čime je njihova čitanost, a time i vidljivost kulturne scene vojvodanskih Hrvata, značajno povećana, što nam je i primarni cilj. Naravno, svjesni smo da ovaj uspjeh ne bismo mogli postići sami. Naime, zahvaljujući uspostavljenoj suradnji s novinarima Uredništva na hrvatskom Radio Subotice i njihovog web portala www.radiosuboticadanas.info, te s Novinsko-izdavačkom ustanovom „[Hrvatska riječ](#)“ i Katoličkog mjesečnika [Zvonik](#), reobjavljivali smo njihove novinske priloge iz područja kulture, sa prilagodbama ili bez njih, na našim internetskim stranicama.

e) Suradnja s drugim institucijama u Vojvodini/Srbiji i u Hrvatskoj

Suradnja se odvijala u okviru onih programa koji su od značaja za kulturu, umjetnost i znanost te njezin razvoj kod vojvodanskih Hrvata. U tom smislu, Zavod je na različite načine (stručno, organizacijski i financijski) podržao održavanje sljedećih manifestacija drugih hrvatskih institucija ili organizacija u Vojvodini: Program u povodu obilježavanja 100. obljetnice rođenja dr. Vinka Perčića u galeriji u organizaciji Galerije „Dr. Vinko Perčić“ i Zavoda (Subotica, veljača); u osmišljavanju i organizaciji blagdana hrvatske zajednice u Vojvodini, Srbiji: blagdan sv. Josipa (Subotica, ožujak), kao i Dan bana Josipa Jelačića (listopad), Dan 1. saziva hrvatske zajednice (15. prosinca); Dani dr. Josipa Andrića i Matoša (Plavna, travanj); svečana akademija i nagrađivanje najuspješnijih učenika na natjecanjima koji pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku (Subotica, svibanj); suorganizator je bio književne večeri rusinskih autora: Stevana Konstantinovića i Julijana Tamaša (lipanj); program obilježavanja 10 godina obrazovanja na hrvatskom jeziku s udrugom Naša djeca (lipanj); sudjelovanje u kampanji „Izjasni se HRabro“ (Vojvodina, lipanj-studen), pomoć u pripremi, organizaciji i produkciji 10. Festivala bunjevački pisama (Subotica, rujna); priprema posjeta predsjednika Republike Hrvatske Ive Josipovića (1. rujna); suradnja na programima s Hrvatskom čitaonicom – posebice u planiranju, pripremanju i organizaciji 10. Dana Balinta Vujkova – dana hrvatske knjige i riječi (Subotica, listopad); logistička pomoć Hrvatskoj čitaonici u pripremi i organizaciji Pokrajinske smotre recitatora na hrvatskom jeziku (Subotica, studeni); logistički je podržao objavljivanje knjige Vojislava Sekelja „Kako se branilo dostojanstvo“; potpomogao je obilježavanje 66. godišnjice doseljenja Hrvata iz Dalmacije u Vojvodinu (Stanišić-Subotica, prosinac); u suradnji sa subotičkim Dječjim kazalištem, uz potporu Hrvatskog nacionalnog vijeća, Zavod je djeci u Subotici, Sonti i Srijemskoj Mitrovici darovao na dar predstavu „Poljubac“ koju su izveli glumci iz Osijeka u koordinaciji Petra Konkoja (prosina).

Tijekom prve polovice 2011. godine Zavod je pružio stručnu i logističku pomoć za preregistraciju hrvatskih udruga u kulturi (Društvo hrvatske mladeži, Zemun; osnutak Hrvatske

likovne udruge „Cro Art“ , Subotica; HKPD „Jelačić“, Petrovaradin; HUK „Lajčo Budanović“, Mala Bosna; HKPD „Stjepan Radić“, Slankamen; HDPU „Bela Gabrić“, Subotica; i dr.)

S druge strane, već je navedeno kako je bilo razgovora o suradnji s institucijama kulture iz Republike Hrvatske, te s institucijama hrvatskih manjinskih zajednica u drugim državama. Isto tako, Zavod je radio i na predstavljanju suvremenog kulturnog stvaralaštva i rezultata znanstvenih istraživanja iz Republike Hrvatske u Vojvodini u suradnji s gradskim institucijama kulture i Generalnog konzulata Republike Hrvatske sa sjedištem u Subotici. Djela likovne zbirke Gradskog muzeja Vinkovci u Subotici predstavljena su na izložbi u Modernoj galeriji *Likovni susret* u Subotici (ožujak-travanj). Izložba „Plakati Hrvatskog narodnog kazališta iz Zagreba“ priređena je u galeriji Gradske suvenirnice u prizemlju Gradske kuće (travanj-svibanj), nakon čijeg je otvorenja održan koncert opernih solista Hrvatskog narodnog kazališta iz Osijeka (sopranistica Vesna Baljak i bas Berislav Puškarić uz klavirsku pratnju Damira Šenk) u Velikoj vijećnici. Tereza Kesovija nastupila je 5. i 6. svibnja u Somboru i Subotici. Jedna od pratećih manifestacija obilježavanja Dana državnosti i 20. obljetnice neovisnosti Hrvatske bila je i izložba „100 godina Duje Balavca“ posvećena vremenu Splita s početka prošloga stoljeća i skupini mladih intelektualaca koji su pokrenuli istoimeni satirični list (lipanj). Generalni konzulat Republike Hrvatske u Subotici, uz potporu Zavoda, organizirao je gostovanje Kazališta „Pozor“ iz Zagreba u nekoliko vojvođanskih gradova – s predstavom „Bez trećega“ nastupili su 22. lipnja u somborskom Narodnom kazalištu, a turneja je nastavljena sljedećih dana gostovanjem u Subotici, Zrenjaninu i Kikindi. U sklopu višetjednog boravka u Hrvatskoj, delegacija Hrvatskog kulturno-umjetničkog društva „Lado“ iz Geelonga (Australija) posjetila je 4. srpnja Suboticu i održala prigodni program u Velikoj vijećnici Gradske kuće.

U suradnji s Centrom za vizualnu kulturu Gradske knjižnice „Juraj Šižgorić“ Šibenik Zavod je 20. svibnja u galeriji Gradske biblioteke Subotica priredio izložbu pod nazivom „Sto dječjih inicijala“. Suradnja je nastavljena slanjem radova hrvatske djece iz Vojvodine na likovni natječaj „Ruho naših starih“, koji su raspisali Međunarodni dječji festival, Gradska knjižnica „Juraj Šižgorić“ i Grad Šibenik. Radovi učenika iz Subotice, Tavankuta i Monoštora su izloženi na izložbi tijekom održavanja Međunarodnog dječjeg festivala, gdje je prisustvovao i ravnatelj Zavoda. U organizaciji Gradske biblioteke, a uz potporu Hrvatskog nacionalnog vijeća, Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata i Hrvatske čitaonice, poznati hrvatski pisac i književnik Dubravko Jelačić Bužimski boravio je 23. i 24. studenoga u Subotici. Zavod je radio i na predstavljanju suvremenog kulturnog stvaralaštva i rezultata znanstvenih istraživanja iz Republike Hrvatske u Vojvodini. U tom smislu, Zavod je pomogao realizaciju izložbe „New Look Croatia“ Borisa Ljubičića u Modernoj galeriji *Likovni susret*, a potom i predavanje na likovnoj akademiji u Novom Sadu (Subotica – Novi Sad, 13. i 14. listopada). Drugu godinu zaredom, održano je predstavljanje hrvatskih filmskih autora u projektu pod nazivom „Ciklus hrvatskog filma“, u Subotici od 10. do 12. prosinca 2011. godine u Art kinu „Aleksandar Lifka“. Program se ostvaruje u organizaciji Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, Udruge za audiovizualno stvaralaštvo „Artizana“ iz Zagreba i Art kina „Aleksandar Lifka“ u Subotici, u suradnji s Hrvatskim filmskim savezom i Zagreb filmom i uz potporu Hrvatskog audiovizualnog centra.

Zavod je nastavio s praksom potpore nastave na hrvatskom jeziku, priređivanjem likovne radionice za pedagoge koji rade s učenicima u nastavi na hrvatskom jeziku (21. svibnja). Voditeljica je bila Zdenka Bilušić, voditeljica Centra za vizualnu kulturu Gradske knjižnice „Juraj Šižgorić“ Šibenik. Na inicijativu Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, a posredovanjem Hrvatske matice iseljenika i Marije Hećimović, uz potporu Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija te Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici, 16. svibnja 2011. godine iz Zagreba su stigle knjige nekoliko nakladnika čija je vrijedna donacija stigla u svrhu nagrađivanja najboljih učenika koji pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku u Subotici. Riječ je o više od stotinu naslova knjiga namijenjenih djeci osnovne i srednjoškolske dobi. Knjige su darovali zagrebački nakladnici: Europa

Press Holding, Mozaik knjiga, Školska knjiga, Naklada Ljevak i Alfa. Također, inicirano je dobivanje potrebne stručne literature iz Republike Hrvatske (pravopisi, rječnici, leksikoni, enciklopedije...) te periodike, što se u drugoj polovici 2009. i počelo realizirati: na adresu Zavoda danas stiže 20-ak renomiranih stručnih i znanstvenih publikacija iz Hrvatske i Bosne i Hercegovine, koje se redovito uvode u evidenciju Zavoda.

Uz potporu Hrvatskoga nacionalnog vijeća i NIU „Hrvatska riječ“, u produkciji Zavoda za kulturu vojvodanskih Hrvata, sredinom prosinca iz tiska je izašao kalendar za 2012. godinu. U izradi ovoga kalendara sudjelovali su uposlenici i vanjski suradnici Zavoda – povjesničar Mario Bara i dizajner Darko Vuković – dok je najveći dio fotografija osigurala NIU „Hrvatska riječ“. Atraktivno likovno opremljen, kalendar donosi kratke biografije i fotografije 12 glasovitih Hrvat(ic)a iz Vojvodine. Riječ je o nuklearnom fizičaru Gaji Alagi, glazbeniku i književniku Josipu Andriću, piscu, naslovnom biskupu bosonskom i preporoditelju podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca Ivanu Antunoviću, prvoj akademski obrazovanoj slikarici u Subotici Jeleni Čović, kiparu Robertu Frangešu Mihanoviću, barunu i hrvatsko-slavonsko-dalmatinskom banu Josipu Jelačiću, književniku Antunu Gustavu Matošu, nadbiskupu i kardinalu Josipu Mihaloviću, svećeniku i književniku Iliji Okrugiću Srijemcu, skladatelju i književniku Stanislavu Prepreku, sportašu Đuri Stantiću i književnici Mari Švel-Garmišek.

Na koncu ovoga dijela još ćemo istaknuti da je Zavod za kulturu vojvodanskih Hrvata nastavio razgovore o suradnji na znanstvenim projektima s drugim institucijama i organizacijama iz Republike Hrvatske. Tijekom 2011. godine s dvjema znanstvenim institucijama iz Republike Hrvatske ova je suradnja i formalizirana, u smislu da su potpisani i ugovori o suradnji. Najprije je ravnatelj Zavoda za kulturu vojvodanskih Hrvata Tomislav Žigmanov 14. studenoga 2011. godine u Zagrebu potpisao ugovor s ravnateljicom Hrvatskog instituta za povijest dr. sc. Jasnom Turkalj, a 18. studenoga u Subotici potpisao je s ravnateljem zagrebačkoga Instituta za migracije i narodnosti dr. sc. Zlatkom Šramom Ugovor o međunarodnoj znanstvenoj suradnji između ZKVH-a i IMIN-a. Potpisani ugovori podrazumijevaju suradnju u nekoliko područja – od razmjene časopisa i knjiga i uzajamnog objavljivanja radova u publikacijama, preko razmjene znanstvenika i međusobnoga pozivanja na znanstvene konferencije do stručne i financijske pomoći oko realiziranja istraživanja. U tom smislu, u članku 1. se precizira kako će suradnja podrazumijevati „zajedničke organizacije znanstvenih skupova, okruglih stolova i konferencija temeljenih na rezultatima individualnih ili zajedničkih istraživanja“. Isto tako, u članku 7. se ističe kako je „namjera ovog Ugovora nastanak uzajamnih logističko istraživačkih centara za znanstvenike iz obiju zemalja iz područja društvenih i humanističkih znanosti“.

f) Rad na profiliranju i osnaživanju ljudskih resursa

Segment kulture vojvodanskih Hrvata još uvijek nije u dovoljnoj mjeri profiliran, stoga se rad u ovom području sam po sebi nametnuo i to od elementarnoga evidentiranja raspoloživih resursa pa do osnaživanja kadrovskih potencijala u svakom od pojedinih područja. Najprije je u organizaciji Zavoda 14. svibnja organiziran Arhivsko-bibliografsko seminar za hrvatske udruge kulture s područja gradova Subotice i Sombora, a namijenjen je tajnicima ili osobama zaduženim za vođenje arhiva udruga. Isti je takav seminar održan u okviru redovitog godišnjeg susreta i za udruge s područja Podunavlja te Srijema i Novoga Sada, 3. rujna u prostorijama Hodočasničke kuće na Tekijama. O zaštiti i čuvanju arhivskog i registraturnog gradiva u pismohranama udruga govorio je ravnatelj subotičkog Historijskog arhiva Stevan Mačković, a na temu „Bibliografska praksa praćenja aktivnosti udruga“ Katarina Čeliković. Zavod je 26. veljače priredio i etnološku radionicu o tehnikama i metodologijama istraživanja etnoloških tema u kojoj su polaznicima predavačice bile eminentne etnologinje iz Zagreba: Jadranka Grbić Jakopović, Milana Černelić i Marijeta Rajković Iveta, te Biserka Jaramazović. Ovi su suradnici tijekom studenog bili uključeni u terensko

istraživanje bunjevačkih Hrvata. I djelatnici Zavoda sudjeluju na seminarima, tako je Ljiljana Dulić Mézáros bila polaznica tečaja PR održanog 20.-21. 06. u HNV-u.

U suradnji s Hrvatskim nacionalnim vijećem održana su dva seminar namijenjena voditeljima hrvatskih kulturnih udruga. Prvo je Zavod organizirao 3. rujna na Petrovaradinu seminar koji je bio posvećen izazovima hrvatske zajednice pred popis pučanstva u Republici Srbiji u listopadu 2011. godine. Ravnatelj Zavoda Tomislav Žigmanov, u ime marketing tima Hrvatskoga nacionalnog vijeća formiranog za popis stanovništva, predstavio je strategiju kampanje. Na sljedećem radnom susretu predstavnika hrvatskih kulturnih udruga u Vojvodini, u organizaciji Hrvatskog nacionalnog vijeća u suradnji sa Zavodom za kulturu vojvođanskih Hrvata, održanom 3. prosinca, bilo je riječi o izradi kalendara kulturnih događaja za 2012. godinu, te o medijskom predstavljanju kulturnih događaja i o kriterijima za raspodjelu sredstava na natječajima. U koordinaciji Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata napravljen je kalendar kulturnih zbivanja za 2012. godinu koji su predstavile Katarina Čeliković i Ljiljana Dulić Mézáros.

Kada je riječ o suradnji s institucijama Republike Hrvatske na ovome planu, istaknut ćemo kako je inicijativa za besplatne doktorske studije na sveučilištima u Republici Hrvatskoj za pripadnike hrvatske zajednice iz Vojvodine, odnosno Srbije, pokrenuta od strane Zavoda tijekom službenog posjeta ministra znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske Radovana Fuchsa hrvatskoj zajednici u Vojvodini 21. prosinca 2010. godine, uspješno okončana. Naime, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske pozitivno je odgovorilo na ovu inicijativu. Držimo kako je riječ o velikom iskoraku kada je u pitanju djelatna pomoć Republike Hrvatske koja je usmjerena na konkretne potrebe ovdašnjih Hrvata. Temeljni cilj inicijative je da se omogući daljnji razvoj manjinske identitetske infrastrukture hrvatske zajednice u Srbiji kroz pomoć u osnaživanju kapaciteta i kadrovskog jačanja znanstvenog segmenta, napose kada je riječ o novim doktorima društvenih i humanističkih znanosti koje su od značaja za očuvanje i razvoj nacionalnog identiteta (povijest, povijest hrvatske književnosti, filologija, kulturologija, etnologija sociologija, i sl.). Ističemo da je nositelj suradnje sa strane hrvatske zajednice iz Vojvodine Hrvatsko nacionalno vijeće, koje je već započelo s administriranjem ovoga programa.

Nekoliko je inicijativa od posebne važnosti ne samo za rad Zavoda, nego za cjelokupnu hrvatsku zajednicu u Vojvodini. One se mogu prikazati u okviru snaženja ljudskih resursa, predstavljanja hrvatske kulture, ali same po sebi predstavljaju značajne korake u konstituiranju kulturnih institucija Hrvata u Vojvodini. Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata upoznao je predstavnike nekoliko najvažnijih institucija o svojoj inicijativi za pokretanje glazbeno-scenske djelatnosti na hrvatskom jeziku u Dječjem kazalištu u Subotici (Hrvatsko nacionalno vijeće, Dječje kazalište, Gradsko vijeće Grada Subotice, Generalni konzulat Republike Hrvatske u Subotici), čiji ishod će se znati početkom 2012. Na inicijativu Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, uz posredovanje Generalnog konzulata Republike Hrvatske sa sjedištem u Subotici, predsjednik Republike Hrvatske Ivo Josipović dodijelio je „Povelju Republike Hrvatske“ dvjema kulturnim udrugama iz hrvatske zajednice u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini: Hrvatskom kulturno-umjetničkom društvu „Vladimir Nazor“ iz Sombora, koje je 2011. proslavilo 75 godina od osnutka, te Hrvatskom kulturno-prosvjetnom društvu „Matija Gubec“ iz Tavankuta, koje je 2011. obilježilo 65 godina od osnutka i 50 godina organiziranog rada na planu izrade slika u tehnici slame.

Ravnatelj Zavoda za kulturu
vojvođanskih Hrvata

Tomislav Žigmanov, prof.